

"Яблунька і літо". В. Сухомлинський

Юрко й Мишко весною посадили біля школи яблуньку. І домовились: на канікулах будуть приходити до школи і поливати її. Сьогодні поливатиме Юрко, завтра – Мишко, потім знов Юрко, потім Мишко. Ростиме собі яблунька – сил набиратиметься. Настали канікули.

“Сьогодні мені поливати яблуньку, – подумав Юрко. – Та хіба їй що станеться, як один день не полити? Завтра прийде Мишко й полле...”

Настав Мишків день. Далеченько жив Мишко від школи. Він собі й подумав: “Учора ж поливав яблуньку Юрко... Нічого їй не станеться, як один день не полити. Завтра знову Юрків день, він трохи ближче від школи живе, хай собі й поливає”.

Минали дні, Юрко надіявся на Мишка, а Мишко на Юрка.

Кілька днів ніхто яблуньку не поливав.

А щодня приходив до школи маленький Андрійко. Він годував рибку у шкільному акваріумі. Бачить хлопчик: ніхто яблуньки не поливає, ось-ось засохне. Він і став її щодня напувати. Зеленіє яблунька, сил набирається.

От і перше вересня. Прийшли діти до школи. Не терпиться Юркові взнати: а чи поливав Мишко? І Мишкові хочеться дізнатися: чи Юрко поливав?

Пішли хлопці до яблуньки. Ідуть і мовчать. А як побачили, що вона зеленіє, то засоромились і потупились у землю. Бо кожен подумав: це ж тільки я не поливав, а товариш мій поливав.

"Дикі каченята". В. Чухліб

Любить Тетянка плавати з татом на човні, коли Десна розіллється. Бо завжди вони на щось цікаве натрапляють.

Ось і зараз — плвли мимо старої верби, і раптом над ними щось як фуркне.

— Еге, це ж ми качку сполохали, — сказав тато. — Та он і дупло у вербі. Там вона, мабуть, каченят висиджує.

Тато підчалив до верби, звівся у човні, заглянув у дупло.

— Так і є. П'ятеро яєць у гнізді.

— І я хочу подивитися! — забажала Тетянка.

Тато підняв її на руках, і вона також заглянула в дупло.

— Еге ж, п'ятеро. Трішки зелененькі.

— А тепер поїхали звідсіля хутчіш, доню, — взявся тато за весла.

— Бо качка може злякатися нас, і тоді покине гніздо.

Вони попливли далі.

— А чи скоро каченята вилупляться? А де вони житимуть, у дуплі?

— допитувалась Тетянка.

— У качки-крижня каченята наприкінці квітня з'являються. Отож уже скоро. Спочатку вони плаватимуть разом з матір'ю, а потім навчатися літати, — розказував тато.

— А як же вони до води доберуться зі своєї верби? Такі маленькі?

— замислилась Тетянка.

— Мабуть, на парашутиках, — пожартував тато.

Минуло кілька днів. І знову плв ихній човен між вербами.

Коли підпливали до старої верби, почули кахкання дикої качки.

Тато завернув човна за кущ лози.

— Подивимось, що трапилося.

Качка кружеляла довкола верби і кахкала, задерши дзьоба.

— Може, хто гніздо її зруйнував? — стривожився тато.

І тут Тетянка закричала:

— Ой, тату, дивися: парашутики летять!

І справді — з верби летіли парашутики чи жовті кульбабки. Поплюхалися у воду і... запищали. Та це ж каченята!

— От і приводнилися! — засміявся тато.

А Тетянка заплескала в долоні.

Качка радісно кахкала, повертала голову то до одного, то до другого каченяти.

Каченята кульбабками плавали довкола матері. А вона щось порозмовляла з ними й тихенько попливла до ближнього очерету. А каченята за нею — рівненьким шнурочком.

"Добре діло". Є. Шморгун

Була весна, ліс прибрався, мов на оглядини, всіма своїми принадами вигравав проти сонця. Мерехтіло в очах від розмаю квітів, приємно паморочилася голова від запахущості молодії листви, від пташиного пересвисту.

Тоді й трапилася ця зовсім незначна пригода. Як переходили видолинок, Інна відчула, що за ногу її щось шарпнуло. Глянула — а це нога потрапила в сильце.

Було сильце із тонкої линви. Років з п'ять чи й більше тому якийсь браконьєр, мабуть, поставив його на заячій стежині, примотавши кінцем до молодого дубка. Хтозна, чи потрапило коли в нього необачне звірятко, а от дубкові вийшла від того велика шкода: линва глибоко врзалася в стовбур і не давала деревцю можливості рости.

Ми трохи помарудилися, але таки розмотали заплуту і швиргонули іржавий шмат линви на дно ярка в зарості анемони....

От і вся пригода. Здавалося б, давно пора їй забутись. А Інна ні-ні та й скаже:

— Пригадуєш, як дубка визволили?

А все тому, що ми тоді не просто провели у лісі хороший весняний день, а й зробили хоч маленьке, але добре діло: визволили деревце.

"Як плакала ялинка". В. Сухомлинський

Наближався Новий рік. Поїхали люди до лісу, зрубали струнку Ялинку. Привезли її у велику світлу кімнату.

Поставили посередині, прикрасами та цукерками прибрали. Бігають діти навколо Ялинки, милуються, пісні співають. Радісно дітям. А Ялинці страшно й сумно. Бо немає ні лісу темного, ні зайчика сірого, ні неба синього, ні місяця ясного. Бо в ногах у неї не снігова ковдра, а папірці барвисті всякі.

Заплакала з туги Ялинка, та ніхто й не помітив гіркої сльози, що впала з гілки на підлогу. Одна тільки дівчинка синьоока помітила, зітхнула й тихо прошепотіла: “Ялинка плаче...”

Закінчилося новорічне свято. Поїли діти цукерки, познімали прикраси. А Ялинку викинули на подвір'я... Біля неї стояла синьоока дівчинка.

"Калина". М. Магера

На горбку пишалася своєю осінньою вродою розкішна калина. Од самого вершечка зайнялася вона гарячим полум'ям. Радісно перешіптувались зубчасті листочки від легенького подиху вітру. А з-поміж них визирали важкі коралові кетяги.

Поруч ріс молодий стрункий ясен. Його скромна зелена постать нічим не приваблювала червонощоку калину, що безжурно жартувала з бабиним літом, ловила його і вкривалася від верху до самісінької землі, наче молода до шлюбу, прозорою білою фатою.

Вона розкотисто реготала до зажуреного сонця, до потьмареного неба.

Лише зрідка зиркала на свого сусіда, який горнувся до неї тонкими вітами, ніби хотів заховати її пишну вроду від заздрісного ока. Навіть спробував заступити її, вгамувати той веселий, задьористий сміх. Та калина згорда випросталася, легенько відсунула ясеневі гілки і знову вистз вила напоказ всьому світові свою красу і принаду. На ту пору десь взялися дівчата-шебетухи. Як вгледіли горду красуню та як накинулися на неї, то геть пошматували її розкішне плаття, в пучечки поскладали червонії кетяги.

Дівчата радісно щебетали, свої голови багряними ягодами квітчали, калина ж ридьма ридала.

Засумував ясен, затужив за понівеченою подругою і почав скапувати на землю зеленими листочками.

"Ранок у горах". М. Солтис-Смирнова

Одного ранку Сонце піднялося над горами.

Спочатку воно торкнулось промінчиками полонину. Заглянуло крізь двері в кошару, наче промовляючи: "Час прокидатися".

Далі на іншій горі побачило Сонечко хмару. Білою ковдрою вкривала вона верхівку.

Полоскотали промінці м'якенькі боки. І хмара почала розсіюватись.

А тут ще й Вітерець налетів. Збудив пухнасту соньку і поніс її кудись вдаль.

І над горами засяяло Сонце. Защебетали пташки, почали перегукуватись вівці, вівчарі та їхні охоронці - собаки.

"Часник-отаман". М. Солтис-Смирнова

У одній з грядок, десь між кукурудзою і полуницею, глибоко-глибоко сиділи часнички.

Спочатку маленькі, потім почали підіймати свої листочки до сонечка.

Їх то било вітром, то мочило дощем, то гріло сонячними промінчиками, а вони собі росли й росли.

Вже й півліта минуло, часничини сили набралися, корінці глибше пустили, але листячко їх позасихало. Лише стебла з насінням ще зеленіли. Вирішила господиня часник викопати. Замість сапки взяла вили, щоб землю підняти, дістала великого кошика і пішла до грядки.

Смикнула вона скраю часничину, а та не піддається. Підняла вилами землю - легко дісталась. От на одному стебельці метелик сидів.

"Не буду поки що його чіпати," - подумала жінка і пішла далі грядкою.

Вже й увесь часник витягла, крім того одного, втомилась.

"Дай, - думає - витягну, та й відпочину."

І метелик вже полетів. Взямась вона за стеблину - часник не піддається. Схопила вили - еге, де там.

Пересунула під рослинку, припідняла ще раз. Важко йде. Аж ось почувала, як коріння рветься. За мить часник був у її руках.

Та то був справжній отаман - чуб у нього найвищий і найзеленіший, корінець-борода - найдовший, а голова - найбільша.

Так і поклала його найпершого газдиня сушитися.

"Яблуньки в кожушаночках". В. Чухліб

Листя вже опало, і дерева стоять голі, похмурі, невдоволені від того, що довелось розлучитися зі своїм убранням. Та ще й дощ мрячить щодня, а то й вітер зірветься, шарпає мокрі гілки. Щуляться дерева, мерзлякувато труться гілкою об гілку, аби зігрітися.

А Максимкові в хаті тепло, затишно. Ось тільки нудно. Бо що то за розвага — сидіти весь час біля вікна та виглядати на сумовитий осінній сад. Скоріше б зима приходила. Тоді можна і в сніжки з хлопцями погратися, і сніговика біля воріт поставити, й покататися на санчатах з гірки.

Отак нудився Максимко та й незчувся, як заснув, схилившись на підвіконня. Не чув він і того, як бабуся перенесла його на ліжко, підклала під голову подушку. А коли прокинувся, то в хаті було так світло, аж очі довелось примружити. Хоч лампочки не світилися.

— Бач, зими ніяк не міг діждатися. А вона тут як тут, на білих конях приїхала, — зазирнула до спальні бабуся.

І Максимко все зрозумів, кинувся до вікна. Було прикро, що він прогавив, вірніше, проспав прихід зими. Та хутко про те забувся, побачивши, як повеселішав сад. Ще недавно мокрі гілки обліпив лапятий сніг, і дерева стояли білі, немов у цвіту. І земля вже не чорніла холодно, а була під білою ковдрою. Біле світло від першого снігу хлюпало в вікна.

— Бабусю, де мої санчата? — заметушився Максимко. Взувався, вдягав курточку.

— Отакої! Одразу й на санчата. Сніг ще молодий, не вляжався. Ну та йди вже, збий оскому. Санчата в комірці. Тільки вдягни кожушка, бо зима ж.

Через якусь хвилину Максимко вже мчав до гірки, що біля колгоспного саду. Ну й пощастило ж йому, перший устиг. Ще нікого з хлопців тут не було. Захекавшись, витягнув санки на гірку. Вмостився зручніше, смикнув за мотузочок.

— По конях!

Та санчата посунулись трохи й зупинилися. Як не смикався Максимко, санки лиш ледь посувалися вперед. Сніг ще був не ковзкий, налипав ошматтям до полозків. Оце й покатався, тільки упрів.

Максимко розстібнув кожушка й поплентався мимо саду, тягнучи важкі санчата.

— Чом це козак смутний-невеселий? — почув він, як проказав хтось, ніби проспівав.

А хто ж говорить отак, наче співає? Звісно, дядько Макар, садівник колгоспівський. Оно він стоїть край молоденького саду, дивиться на Максимка й усміхається.

— Та, — махнув Максимко рукою, — покататися хотів, так сніг ще не ковзкий.

— Ото й уся жура? — хитнув дядько головою й підморгнув Максимкові: — Приставай до мене, удвох буде веселіше.

— А що це ви тут робите?

— Ось побачиш.

На узбіччі дороги лежала велика купа золотистої соломи. Дядько набирав з неї чималий оберемок і розносив потроху під кожну яблуньку. Максимко й собі взявся носити соломку.

— А тепер почнемо вдягати яблуньки, — сказав дядько. — Оце я обкутав стовбурець, а ти притримуй соломку, а я підв'яжу, щоб трималася. Щоб вітер не розколошматив.

Так вони переходили від яблуньки до яблуньки і вдягали кожну в солом'яну кожушаночку.

— Це щоб їм тепло було в морози, еге ж? — мовив Максимко.

— А ти догадливий, — усміхнувся дядько Макар. — Щоб тепло було, і щоб зайці кору не пообгризли. Ну, на сьогодні досить, —

випростався він. — Як буде охота, приходь і завтра, докінчимо свою роботу.

— Прийду! — пообіцяв Максимко.

Нині вже справжня зима з морозами та завірюхами. І коли Максимко спускається з гірки, то вряди-годи й кине поглядом на молоденький сад. Мчать санчата з гори, аж вітер висвистує, морозцем обвіває обличчя. Та Максимкові тепло в кожушку. І яблунькам тепло, затишно в солом'яних кожушаночках.

"Березень поспішає". Л. Нестеренко-Ланько

Гаснуть бурульки від сонячного проміння, капають дрібні їх сльозинки на землю, то плаче Лютий. Йому так не хочеться залишати землю. Він гудить вітрами, сипле снігом, морозить, а потім як сипне снігом на землю, дивиться і радіє, що вдалося йому побешкетувати, але сонце вже високо і зимова паморозь швидко зникає від його проміння, стає водою і напуває підніжки фіалки, підморозники. Коли бруньки, починають розгортатися у листочки, лютий повертається на північ.

З теплих країв несуть птахи Березня на крилах . Весна пливе на човнику з дубового листя. Дзюрчать струмочки, зливаються у великі ріки і весняна повінь охоплює берег, а по ньому вже стелиться килим молоді травички. Шпаки і дятли ремонтують пошарпані за зиму гнізда, сорока облітає свої володіння і придивляється, де б знайти тихе місце на гніздо: чи високо, аж під самими небом на верховітті столітнього дуба, чи десь у густому ясені, щоб не чути криків галасливих ворон, які у зграї не можуть жити без суперечок.

— Ой, не все тут впорядку,— зітхає Березень, оглядаючи Землю. Він збирає гілочки з дерев, робить собі віничок і давай ним замітати свої володіння.

Пташки шугають поміж дерев, шукаючи собі пару, а зеленоокий кіт Муркіт і собі надумав красуню знайти. Він поміж дерев походжає, хутро своє об кору вичісує і радіє своїй волі, що прийшла до нього

через відкриту хвірту вікна. Він тільки того й чекав, щоб вікно відкрили. Стрибнув на гілку дерева і гайда до лісу. Тут він поміж дерева ходить, пухнасте своє хутро об кору вичісує, лапки миє вуса довгі розправляє. Чепуриться, співає муркотячу пісеньку. Пару шукає.

Весною не можна бути без пари, бо самому сумно. Чути його муркіт по всьому гаю . А його вже почула біла красуня і дивиться здалека як поміж дерев походить Муркіт у сивій голубизні Березня і собі давай співати, бо сподобався їй чарівний красень, який так ніжно співає, хвостиком до себе закликає, гарними зеленкавими очима вабить. Весна прийшла.

"Як приходять Весна". О. Бунець

Зустрілись якось на кущі глоду дві сойки.

Одна каже:

– Ну й холоднеча! Забарилася весна, не йде до нас.

А друга їй:

– Напевно, десь у снігу загрузла, не добереться ніяк.

І справді, розгулялась наостанку зима. То лютим вітром подме, то віхолу напустить – жбурляє пригорщами снігу. То зтягне небо густими хмарами – ясному сонечку годі й пробитися. Сутужно птахам, важко в такий час відшукувати їжу.

Перша сойка каже:

– Щоранку сиджу на верхівці дуба, все весну виглядаю.

– І я,- мовить друга,- вже всі очі видивила. Моя сосна вища за твій дуб. Вона і на пагорку стоїть – однак не видно весни.

– І дарма ви там сидите,- почувся нараз тоненький голосок.

Озирнулися пташки, бачать: коло пенька вистромився з-під снігу пролісок. Зелененький, тендітний такий і киває до них білою

голівкою:

– Ви краще на землю подивіться!

Глянули сойки на землю, а воно й справді: проліски на снігу то тут, то там видніють. Ось як непомітно весна підкралася!

Змахнули весело крилами пташки і полетіли в ліс розповісти подружкам цю радісну новину.